HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

הלואתי לפלוני. ממון שחייב לי פלוני במלוה על פה אני נותן לפלוני ויפרעם לו הלוה במקומי נתקיימו הדברים ותהא הלואתו לפלוני. ואע"ג דבבריא ליתיה דאינו יכול להקנות מלוה על פה דלהולאה ניתנה ואין קנין תופס אלא בדבר שהוא בעין אע"כ מלוה בשטר וכגון שמסר לו השטר א"ג במעמד שלשתן דכתיב [בגיטין] (דף יג.): ומשני **הואיל ויורש יורשה.** לזו המלוה כאילו ברשותו היא ואמרינן לקמן (דף קמט.) מתנת שכיב מרע כירושה שיורש רבנן הלכך כיון דאיתיה בירושה איתיה במתנת שכיב מרע: **במעמד שלשתן קנה.** מתנת הלכתא בלא טעמא הוא[ג] ולפי שהדבר נהוג הוא בין הסוחרים והחנוניים תקנו את הדבר לקנות באמירה במעמד שלשתן לפי שאין קנין מועיל בדבר שאין בעין ומוקמינן לה התם [בגיטין יג.]: בין במלוה בין בפקדון ואע"ג דאסיקנא דמילתא ליתא בבריא ליתא בשכיב מרע אפי' הכי מטבע דקי"ל בהזהב (ב"מ מו.) דאין מטבע נקנה בחליפין אפ"ה אם נתנו במתנת שכיב מרע קנה מהאי טעמא **דהלואתי לפלוני: איבעיא להו דקל לאחד כו'.** אית דמוקמי לה בבריא ובא להודיענו דיני מכירה מה שייר לעצמו ולא נהירא לי דא"כ [ד] מה ענין בעיא זו בזו השמועה וזה הפרק בהמוכר את הספינה איבעי ן למיבעיא בשמעתא דהקונה שני אילנות (לעיל דף פא.). ועל כרחין בשכיב מרע מוקמינן ליה ואמתניתין קאי דתקני בשכיב מרע שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה ואיבעיא להו אם נתן דקל לאדם אחד ונמלך וחזר ונתן פירותיו לאחר ואמרינן לקמן [נ"ב] ן"ר נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו אם בנמלך מת קנו כולן אם עמד אינו חוזר אלא באחרון בלבד דלא הוה ביה שיור אבל קמאי דהוה בה שיור קנו והכא מי אמרינן שייר מקום פירי כשנתנו הדקל לראשון בלא פירות שייר לעצמו מקום הפירות עכשו האילן שבו גדילין הפירות וכשנתנו לשני את הפירות עדיין מקום הפירות שייר לעצמו ואילן המחובר בקרקע דמי וקורא אני עליו שייר קרקע כל שהוא והוא מתנתו מתנה בין באילן בין בפירות ואם עמד אינו חוזר אמקמ: **או לא הוי שיור.** וכשנתן הדקל לראשון כולו נתן ואיכא שייר קרקע ואמרינן לקמן [קמט.]: כמה כל שהוא רב יהודה אמר ממקרקעי כדי פרנסתו: **שייר לעצמו.** הפירות מהו מי שייר מקום הפירות וכשייבש האילן יקוץ ענפיו. כך כתוב בספרים אמר רבא א"ר נחמן אם תמלי לומר דקל לאחד ופירות לאחר לא הוי שיור שייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה כי משייר בעין יפה משייר ולא נהירא לי האי לישנא משום (ג) דלא מיתני עליה הך סוגיא דלקמן א"ל אין מדרשין לקים מתניתן ליה. הלכך לישנא אחרינא הכתוב בספרים עיקר דגרסינן בהו חוץ מפירותיו מהו דהוה דומיא דרב זביד ורישׁ לקיש (ד) ד) והיינו פירוש לשון אחרון דקל לאחד ופירותיו לאחר מי הוי שיור מקום הפירות באילן וקנה לראשון הבא איכא שיור קרקע כל שהוא או לא וכשנתן לו את הדקל הכל נתן גם מקום פירות אמ"ל לא הוי שיור חוץ מפירותיו מהו מי אמרינן כיון דמעיקרא הדקל לגבו בלא פירות נתן לו ולא הוזקק לומר בו לישנא יתירא חוץ מפירותיו אלא לשייר מקום לעצמו אמר ואיכא שיור קרקע כל שהוא ומתנתו מתנה: **א"ר נחמן אם תמלי לומר כו'.** חוץ מפירותיו הוי שיור דכל לשון מיותר לשייר קנת מן המתנה לעצמו בא ואליבא דרב זביד דתנן בהמוכר את הבית (לעיל דף פא.) לא מכר היציע ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה עשרה טפחים דהיינו נמי דיוטא העליונה ואמרינן בגמרא (שם סג.) אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שהדיוטא העליונה שלי הדיוטא העליונה שלו ואמרינן למאי הלכתא אהני תנאי דע"מ לשייר לעצמו מקום בחלר שלפני הבית אם רצה להוציא זיזין מדיוטא העליונה שהיא שלו בחלר הלוקח מותר ולא יעבב בעל החלר על המוכר ואליבא דרב זביד כו' כלומר וכדפרשה רב זביד למילתיה דריש לקיש דאהני יתורא דע"מ להוציא זיזין לשיורי ליה מקום בחלר הכי נמי אהני יתור לשון דחוץ מפירותיו לשייר מקום באילן: **אין אדרים לקים מתניתן.** להאי איבעיא להו ולהך מילתא דרב נחמן דאם תמלי לומר כדמפרש לקמן וחזיל ובמתנת בריא ומינה תפשוט לשכיב מרע ולא גבי דקל איבעיא אלא לגבי דיוטא כדמפרש וחזיל: **דיוטא.** היא עליה העליונה שעל גג הבית: איבעיא

גליון הש"ם

תוס' ד"ה שכיב כו' **בפ"** הר"ר חיים. וממנה לי לפי' הר"מ אמלי פריך הש"ס מהן דר"ג דאמר הלואתי לפלוני דלא מהני לאחר מאמלי לא פריך ביותר מהא דר"ג לעל דאמר ומודה שמואל דאם נתנו במתנת שכ"מ דא"י לומר דמהו הא לענין זה ליתא בבריא למכור ולימא אלא יהא יכול למחול וא"ע:

הגהות הב"ח

(א) גב' אם תתני לומר לאחר לא הוי שיור שייר לעצמו מהו (חוץ מפירותיו מהו) תא"מ וכ"ב גירסת הספרים אמ"ל לאחר לא הוי שיור שייר לעצמו מהו אמר רבא כו' ורשב"ם גורס דקל לאחר ופירותיו לאחר מהו אמ"ל לאחר לא הוי שיור חוץ מפירותיו מהו אמר רבא א"ר נחמן אמ"ל דקל לאחר ופירותיו לאחר לא שייר מקום פירי חוץ מפירותיו שייר מקום פירי ואליבא דרב זביד דאמר אאם כה לסגיא בה זיזין מוציא אלמא כיון דדיוטא שייר מקום זיזין נמי שייר הכי נמי כיון דאמר חוץ מפירותיו מקום פירות שייר: (ב) רשב"ם ד"ה איבעיא להו וכו' דא"כ מפני מה קבעה לבעיא זו בזו השמועה וכו' קמאי דהוה בהו שיור וכו' כשנתן הדקל לראשון וכו' המחובר בקרקע כקרקע דמי: (ג) ד"ה שייר לעצמו וכו' דלא מיתני עליה הך סוגיא דלקמן. ק"ג נראה דקשיא ליה לגירסת הר"ר חיים דגרסינן בההוא סוגיא דלקמן גרסינן ואמ"ל לאחר לא הוי שיור לעצמו מהו אמי קא מיבעיא ליה הא מהו אמי קא מיבעיא ליה הא ריש לקיש מיירי בלעצמו וכמו שהקשו המופפות ומה שתירצו דקא מיבעיא ליה מה יאמר ר"ל בחוץ כו' לא מתישב לרשב"ם דא"כ אמילתא דר"ל ה"ל לקבוע בעיא זו דמה יאמר ר"ל בחוץ בלאו בעיא [קמייתא] ולכך ק"ל עיקר דגרסי' חוץ מפירותיו מהו דהשתא גם הך בעיא אייתי בלאחריני אלא דקמייתא מיירי בלאו לישנא יתירא ומתייתא [בלישנא יתירא וכן לקמן] בכה"ג דתרתי קא מיבעיא ליה בבית לאחד ודיוטא לאחר תדא בלאו לישנא יתירא ואחריני בלישנא יתירא: (ד) **בא"ד** דומיא דרב זביד וכ"ל והכי פירוש לשון: (ה) תוס' ד"ה שכיב מרע וכו' בבריא בקנין כיון שאין הלוה וכו' בדבר בפא מ"מ כיון דליתא בבריא בקנין גרידא דלא מצי להקנות אלא ע"י דבר אחר: (ו) **בא"ד** מדקני בבר דאין **נראה** להלק בין הודאת פקדון להודאת מלוה ומלה לי דהא לא אביע וכו' כיון דליתיה בענין שהוא בשכיב מרע וכו' דהוא"ל ויורש יורשה לא נקט וכו' ובפי' ר"ם ה"ל: (ז) ד"ה שכיב מרע וכו' **דהתנם** משום וכו' דליתא בבריא מפני שיכול: (ח) ד"ה תנהו וכו' שמעמד שלשתן אינו בעכו"ם: (ט) ד"ה איבעיא וכו' אפילו במטבלטלין אמרינן לקמן דהוו שיור: (י) **בא"ד** אפילו הכי הוו הפירות דבר אחר לא וכו' אפי' לעצמו ומקום בחלר דהכי משמע לעל בפרק המוכר את הבית דתניא בן לוי וכו' שדה זו אני:

מוסף רש"י

במעמד שלשתן. אמר לו בן (קדושין מח.) נפקד ומפקיד ומקבל מתנה (לעיל קמד.). **קנה.** כך מקנו חכמים כפי שהסדר תדיר הוא בין הבריות ולא הזקיקו חכמים להקנות בקנין ובעדים (לעיל קמד.). **שדיוטא העליונה שלי.** הוא גג שיש לו מעקה נטוי ר' דלמרינן דמתניתן דאינו מוכר עם הבית, ותנאי זה אינו מועיל דבטלו הבית, כלומר מתני' ולא את הגג כו', ולא היה נריך להתנות, הלכך דיוטא העליונה שלו להוצאת זיזין כגגד רשותו של לוקח (לעיל סג.).

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"י מסלכות שכיר ומתנה הלכה ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנג סעיף כ:

עה ב מיי' פכ"ג מהל' מכירה הלכה ל טוש"ע ח"מ סימן רט סעיף ז וסעיף ט:

עו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:

מוסף תוספות

א. [ד]אפי' בלשון יורשה אי אפשר לו להוריש גוף יורשה לאחד ופירות בלא גוף לאחר. ריטב"א. **ב.** [ד]עשו מתנת שכ"מ כירושה ואע"ג דליתא בבריא. ריטב"א. **ג.** אע"ג דאין יכול להקנותה. תוס' לעיל עז: **ד.** דתקנת חכמים היא. שם. **ה.** דא"כ בחנם נקט הלואה דהול"ל מטבעותי לפלוני. שם. **ו.** אם הנפקד או הלוה עכו"ם וא"ל ישראל תנהו לישראל אחר לא קנה כיון דאפי' אמר לו זכי לא קנה כיון דאין זכיה לעו"ם ה"ה במעמד שלשתן לא קנה וכו', ואם הנותן עכו"ם נראה דקנה דאם ממונו של ישראל הפקיעו ע"י מעמד ג' דהוי הלכתא בלא טעמא כ"ש ממון העכו"ם וכו'. תוס' גיטין יג: **ז.** [ד]כאן שנתן הדקל לאחר דילמא מאי דאמר דקל לזה ופירות לזה אותו לשון נמשך גם לשני וכאילו אומר דקל לזה ודקל לפירותיו לשני. רשב"ש. **ח.** ואע"ג דעל מנת כחרון הוא בכל כיוצא בזה, מיהו על מנת שיור הגוף משמע טפי. רמב"ן, ועיין רשב"ש.

רבינו גרשום

שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני. כלומר חוב שחייב לי פלוני ההא של פלוני הרי הוא שלו וקנה לאלתר: אע"ג דליתא בבריא. דבריא שאמר כן לא קנה כו' אלא במעמד שלשתן: אמר רב פפא לעולם מילתא דליתא בבריא ליתא נמי בשכיב מרע. והכא כשאמר הלואתי לפלוני עצמא מאי קנה הואיל ויורש שלו יורשה לאלתר בלא אמירה אם לא נתנה לזה הואיל וכל כך היא בחזקתו הלואתו שיורש שלו יורשה אע"ג דהיא ברשות יורשה משום כיש לו כח לומר הלואתי לפלוני וקנה אבל בבריא ליתא דאין יורשה אלא לאחר מיתה: רב אחא בריה דרב איקא אמר. הא מילתא דשכיב מרע דאמר הלואתי לפלוני איתא בבריא ענין הלואה כרב הונא וכו' קנה. אלמא דאיתא בבריא: איבעיא לן. הא מילתא פשיטא לן שכיב מרע שכתב כל נכסיו ושייר קרקע כל שהוא אף על גב דעמד מתנתו מתנה דסמיך נפשיה על ההוא קרקע וגמר ומקנה. אבל הא קמיבעיא לן דקל נתן לאחד ופירותיו לאחר מי אמרינן להיכא דנתן דקל לזה ושייר הפירו' ואמר תנו לאידך הפירות מי אמרי' הואיל שכשנתן הדקל שייר הפירות וקנה ראשון דבההוא שיור דשייר הפירות סמכה דעתיה ה) דאין חוזר ועמד שיחזור על הפירות שנתן לאחרון דבההוא שעתא שנתן ו) הפירות לא שייר לו הפירות ומש"ה מתנתו שנתן לראשון מתנה מעליא היא. או דלמא הואיל דלא שייר בגוף הדקל לא הוי שיור ואין מתנתו מתנה ואם עמד בעל המתנה אפי' בדקל שנתן לראשון: אם תמצי לומר לא הוי שיור. הואיל דלא שייר בגוף הדקל ואפי' ראשון לא קנה. הא קא מיבעיי לי אם אמר דקל לפלוני חוץ מפירותיו מהו. מי אמרינן אע"ג דאי אמר בסתמא דקל זה לפלוני לא קא יהיב ליה פירי והשתא דקאמר חוץ מפירותיו לטפויי מלתא קא אתי ובדקל גופיה קא משייר מקום הפירות ומתנה שנתן לראשון מתנה מעליא היא הואיל ששייר בגוף הדקל. או דלמא לא שנא דאין זה שיור ואין מתנתו מתנה: חוץ מפירותיו ודאי הוה שיורו שיור ומתנתו מתנה אליבא דרב זביד דאמר בפרק המוכר את הבית אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו על מנת שדיוטא העליונה שלו שייר לעצמו דיוטא העליונה. אמר רב זביד למאי הלכתא דאע"ג דלא אמר הכי על מנת לא מכר את הדיוטא משום דלא שייכא כלל לבית ואמאי אמר חוץ לטפויי מלתא קאתי שאם רצה להוציא בה בחצר (זיזין) שמכר לו גם הבית זיזין וגזוזטרא לדיוטא שלו יוציא. הכי נמי להיכא דקאמר דקל זה לפלוני ודאי לא קנה פירות דבסתמא לא קנה ולא נתנו לו אלא לקצרן ממנו נופין יבשין וכיון דהוסיף ואמר חוץ מפירותיו ודאי לטפויי מלתא קאתי דבגוף דקל שיורי שייר ומתנתו מתנה. ל"א איבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר לעצמו מקום פירי בגוף הדקל משום דנותן בעין יפה נותן. הא קא מיבעיי לי נתן דקל לאחד ושייר פירותיו לעצמו מאי. מי אמרי' כל לגבי נפשיה כי משייר לעצמו בעין יפה משייר הואיל ושייר פירות שייר בדקל מקום פירות ומתנתו מתנה אם לא: אמר רבא אם תמצי לומר כו': א"ל ר' אבא. הא מילתא דרב זביד דפשיטא לכו הא אגן בלשון

ה) נראה דל"ל דאי יחזור ויעמוד שיחזור וכו'. ו) נ"ל דבההיא שעתא שנתן הדקל הא שייר לו הפירות וכו'.

שכיב מרע שאמר כו' הלואתו לפלוני אע"ג דליתא בבריא. נקנין (ה) שאין הלוואה בעין ונהי דיכול להקנות אגב קרקע אי גרסינן מסיק מדרב פפא (לעיל דף עז: וש"ס) מ"מ כיון דליתא בבריא בקנין דלא מצי להקנות [בגלא] דבר אחר עם ההלוואה לא חשיב איתא בבריא דהא דירת בית כמו כן יכול להקנות על ידי הבית ופירות דקל ע"י הדקל שיקנה לו הבית לדור בו כך וכך שנים והדקל לאכול פירותיו כך וכך שנים אלא בעין שיוכל להקנותו בעצין זה ששכיב מרע מקנהו בדבורו יוכל בריא להקנותו בקנין חליפין או במכירה והלואה אין יכול למכור כי אינה בעין ומשני הואיל ויורש יורשה ומתנת שכיב מרע כירושה ואע"ג דיורש יורש נמי דירת הבית [ופירות דקל] היינו לפי שיורש גם הבית והדקל[א] אי נמי במעמד שלשתן אבל מה שיוכל להקנות אגב קרקע לא חשיב איתיה בבריא דהא דירת בית ופירות דקל יכול להקנות אגב הבית והדקל כדפרי' ותימה לי לימא איתא בבריא בהוהלה כדמוכח לקמן (דף קמט.). דשכיב מרע שהודה קנה בלא טעם דשכיב מרע מדקני בגר (ו) ונראה לי דהא לא חשיב איתא בבריא במעמד שלשתן כמו שכתוב בכל הספרים ובפירוש רבינו חננאל ואין נראה לחלק בין הודאת פקדון להודאת מלוה: **שכיב** מרע שאמר הלואתי לפלוני כו' **ואע"ג דליתא בבריא.** ומה שרגילין לכתוב הרשאה גבי מלוה[ג] פי' לעיל בפ' המוכר את[ד] הספינה (דף עז: סד"ה ר"פ) וגם שאין נראה פירוש רש"י שפירש בכתובות (דף נה: ד"ה מתנת וש"ס) (ז) דטעם משום דאין מטבע נקנה בחליפין[ה] וגם אין נראה עוד לפרש [ט]כפי' ה"ר חיים דליתא בבריא שיכול למחול שטר חוב אם מכרו משא"כ בשכיב מרע כדאמר לעיל (דף קמז:) כל זה פירשנו לעיל בפרק המוכר את הספינה: **תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה.** ומה שמפרש רבינו תם שמועיל בעל כרחו של נפקד פי' לעיל בפ' המוכר את הספינה (דף פה. ד"ה ה"ג) וגם מה שמפרש שמעמד שלשתן[ח] אין בעכו"ם פירשנו בפרק שני דקדושין (דף מח.)[ט] [ו] **איבעיא** להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי כו'. פי' רבינו שמואל דאשיור דשכיב מרע קאי דתנן במתניתין דאם שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה ואין נראה לר"י דהא לקמן על משנת שייר קרקע כל שהוא הוה ליה למיבעי הך בעיא ועוד דשיעורא דשיור הוי כדי פרנסתו דכתיב בסמוך ועוד מה יש לחוש בשיור קרקע הא אפילו[יא] מטלטלין לקמן אמרינן דהוו שיור על כן נראה לר"י דאלגעיל קאי ידור פלוני בבית זה לא אמר כלום משום דהוי דבר אלא בא לעולם וקא מיבעיא ליה כי אמר דקל לאחד ופירותיו לאחר ושייר מקום לימות הפירות מי אמרינן לא הוי שיור לענין שיחשבו הפירות דבר אלא בא לעולם או אמא נתן גם לבעל הפירות מקום לימות הפירות[ד] וא"כ זכה במקום לימות הפירות ולא הוי הפירות דבר אלא בא לעולם שהרי כבר זכה במקום הפירות שבא לעולם ואם תמצא לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מאי פי' שייר לעצמו מי אמרינן שזה לא היה עושה שיקנה למקבל מתנה גוף הדקל ולגבי דידיה הוו הפירות דבר אבא לעולם או דלמא אפילו הכי הוו (י) דבר אלא בא לעולם אלא שייר מקום פירי אפילו לעצמו וכן תניא לעיל בפרק המוכר את הבית (דף סג.) בן לוי אומר לישראל שדה זה אני מוכר על מנת שמעשר ראשון שלי מעשר ראשון שלו ופריך והא אין אדם מקנה דבר אלא בא לעולם משמע דשייך אין אדם מקנה כו' אפי' לעצמו ואע"ג דאמר לעיל דסתם מוכר או נותן אילן דמשייר קרקע הכא בשכיב מרע אין לו לומר דשייר קרקע ולא מקום פירי אלא פירות בלבד ועוד הרי נתן כל האילן ואין יש לנו לומר שייר מקום פירי ומסיק דלעצמו הוי שיור דמאן דלגבי דשייר בעין יפה משייר ויש ספרים דגרסי חוץ מפירותיו מהו והיא היא היינו שנתן הדקל במתנת שכיב מרע ושייר פירותיו לעצמו: **אגן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן לה כו' עד ואם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מהו.** ואע"ג דר"ל חייבי לעצמו מ"מ כיון דבאגן מיירי הכא קמבעיא לו מה יאמר ריש לקיש בזה דבעל מנת פשיטא ליה ודאי דמשייר אבל בהא קא מיבעיא ליה[ח]: חיישינן

איבעיא

[א] שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ואף על גב דליתיה בבריא רב פפא אמר הואיל ויורש יורשה רב אחא בריה דרב איקא אמר הלואה איתא בבריא וכדרב הונא אמר רב [ב] דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה איבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי או לא שייר אם תמצי לומר לאחר [ג] לא הוי שיור [ד] לעצמו חוץ מפירותיו מהו אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצי לומר דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו [ה] שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אגן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן לה [ו] דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו איבעיא

בעי למימר מטעם דאיתא בבריא אלא כיון שיורש יורשה יש כח לשכיב מרע ליתן דברשותו הויין דמתנת שכיב מרע כיורש [ב] ותדע דעל טעם זה דהואיל ויורש לא נקט איתא בבריא הואיל ויורש יורשה ועל מעמד שלשתן נקט איתא בבריא במעמד שלשתן כמו שכתוב בכל הספרים ובפירוש רבינו חננאל ואין נראה לחלק בין הודאת פקדון להודאת מלוה: **שכיב** מרע שאמר הלואתי לפלוני כו' **ואע"ג דליתא בבריא.** ומה שרגילין לכתוב הרשאה גבי מלוה[ג] פי' לעיל בפ' המוכר את[ד] הספינה (דף עז: סד"ה ר"פ) וגם שאין נראה פירוש רש"י שפירש בכתובות (דף נה: ד"ה מתנת וש"ס) (ז) דטעם משום דאין מטבע נקנה בחליפין[ה] וגם אין נראה עוד לפרש [ט]כפי' ה"ר חיים דליתא בבריא שיכול למחול שטר חוב אם מכרו משא"כ בשכיב מרע כדאמר לעיל (דף קמז:) כל זה פירשנו לעיל בפרק המוכר את הספינה: **תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה.** ומה שמפרש רבינו תם שמועיל בעל כרחו של נפקד פי' לעיל בפ' המוכר את הספינה (דף פה. ד"ה ה"ג) וגם מה שמפרש שמעמד שלשתן[ח] אין בעכו"ם פירשנו בפרק שני דקדושין (דף מח.)[ט] [ו] **איבעיא** להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי כו'. פי' רבינו שמואל דאשיור דשכיב מרע קאי דתנן במתניתין דאם שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה ואין נראה לר"י דהא לקמן על משנת שייר קרקע כל שהוא הוה ליה למיבעי הך בעיא ועוד דשיעורא דשיור הוי כדי פרנסתו דכתיב בסמוך ועוד מה יש לחוש בשיור קרקע הא אפילו[יא] מטלטלין לקמן אמרינן דהוו שיור על כן נראה לר"י דאלגעיל קאי ידור פלוני בבית זה לא אמר כלום משום דהוי דבר אלא בא לעולם וקא מיבעיא ליה כי אמר דקל לאחד ופירותיו לאחר ושייר מקום לימות הפירות מי אמרינן לא הוי שיור לענין שיחשבו הפירות דבר אלא בא לעולם או אמא נתן גם לבעל הפירות מקום לימות הפירות[ד] וא"כ זכה במקום לימות הפירות ולא הוי הפירות דבר אלא בא לעולם שהרי כבר זכה במקום הפירות שבא לעולם ואם תמצא לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מאי פי' שייר לעצמו מי אמרינן שזה לא היה עושה שיקנה למקבל מתנה גוף הדקל ולגבי דידיה הוו הפירות דבר אבא לעולם או דלמא אפילו הכי הוו (י) דבר אלא בא לעולם אלא שייר מקום פירי אפילו לעצמו וכן תניא לעיל בפרק המוכר את הבית (דף סג.) בן לוי אומר לישראל שדה זה אני מוכר על מנת שמעשר ראשון שלי מעשר ראשון שלו ופריך והא אין אדם מקנה דבר אלא בא לעולם משמע דשייך אין אדם מקנה כו' אפי' לעצמו ואע"ג דאמר לעיל דסתם מוכר או נותן אילן דמשייר קרקע הכא בשכיב מרע אין לו לומר דשייר קרקע ולא מקום פירי אלא פירות בלבד ועוד הרי נתן כל האילן ואין יש לנו לומר שייר מקום פירי ומסיק דלעצמו הוי שיור דמאן דלגבי דשייר בעין יפה משייר ויש ספרים דגרסי חוץ מפירותיו מהו והיא היא היינו שנתן הדקל במתנת שכיב מרע ושייר פירותיו לעצמו: **אגן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן לה כו' עד ואם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מהו.** ואע"ג דר"ל חייבי לעצמו מ"מ כיון דבאגן מיירי הכא קמבעיא לו מה יאמר ריש לקיש בזה דבעל מנת פשיטא ליה ודאי דמשייר אבל בהא קא מיבעיא ליה[ח]: חיישינן

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"י מסלכות שכיר ומתנה הלכה ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנג סעיף כ:

עה ב מיי' פכ"ג מהל' מכירה הלכה ל טוש"ע ח"מ סימן רט סעיף ז וסעיף ט:

עו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:

מוסף תוספות

א. [ד]אפי' בלשון יורשה אי אפשר לו להוריש גוף יורשה לאחד ופירות בלא גוף לאחר. ריטב"א. **ב.** [ד]עשו מתנת שכ"מ כירושה ואע"ג דליתא בבריא. ריטב"א. **ג.** אע"ג דאין יכול להקנותה. תוס' לעיל עז: **ד.** דתקנת חכמים היא. שם. **ה.** דא"כ בחנם נקט הלואה דהול"ל מטבעותי לפלוני. שם. **ו.** אם הנפקד או הלוה עכו"ם וא"ל ישראל תנהו לישראל אחר לא קנה כיון דאפי' אמר לו זכי לא קנה כיון דאין זכיה לעו"ם ה"ה במעמד שלשתן לא קנה וכו', ואם הנותן עכו"ם נראה דקנה דאם ממונו של ישראל הפקיעו ע"י מעמד ג' דהוי הלכתא בלא טעמא כ"ש ממון העכו"ם וכו'. תוס' גיטין יג: **ז.** [ד]כאן שנתן הדקל לאחר דילמא מאי דאמר דקל לזה ופירות לזה אותו לשון נמשך גם לשני וכאילו אומר דקל לזה ודקל לפירותיו לשני. רשב"ש. **ח.** ואע"ג דעל מנת כחרון הוא בכל כיוצא בזה, מיהו על מנת שיור הגוף משמע טפי. רמב"ן, ועיין רשב"ש.

רבינו גרשום

שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני. כלומר חוב שחייב לי פלוני ההא של פלוני הרי הוא שלו וקנה לאלתר: אע"ג דליתא בבריא. דבריא שאמר כן לא קנה כו' אלא במעמד שלשתן: אמר רב פפא לעולם מילתא דליתא בבריא ליתא נמי בשכיב מרע. והכא כשאמר הלואתי לפלוני עצמא מאי קנה הואיל ויורש שלו יורשה לאלתר בלא אמירה אם לא נתנה לזה הואיל וכל כך היא בחזקתו הלואתו שיורש שלו יורשה אע"ג דהיא ברשות יורשה משום כיש לו כח לומר הלואתי לפלוני וקנה אבל בבריא ליתא דאין יורשה אלא לאחר מיתה: רב אחא בריה דרב איקא אמר. הא מילתא דשכיב מרע דאמר הלואתי לפלוני איתא בבריא ענין הלואה כרב הונא וכו' קנה. אלמא דאיתא בבריא: איבעיא לן. הא מילתא פשיטא לן שכיב מרע שכתב כל נכסיו ושייר קרקע כל שהוא אף על גב דעמד מתנתו מתנה דסמיך נפשיה על ההוא קרקע וגמר ומקנה. אבל הא קמיבעיא לן דקל נתן לאחד ופירותיו לאחר מי אמרינן להיכא דנתן דקל לזה ושייר הפירו' ואמר תנו לאידך הפירות מי אמרי' הואיל שכשנתן הדקל שייר הפירות וקנה ראשון דבההוא שיור דשייר הפירות סמכה דעתיה ה) דאין חוזר ועמד שיחזור על הפירות שנתן לאחרון דבההוא שעתא שנתן ו) הפירות לא שייר לו הפירות ומש"ה מתנתו שנתן לראשון מתנה מעליא היא. או דלמא הואיל דלא שייר בגוף הדקל לא הוי שיור ואין מתנתו מתנה ואם עמד בעל המתנה אפי' בדקל שנתן לראשון: אם תמצי לומר לא הוי שיור. הואיל דלא שייר בגוף הדקל ואפי' ראשון לא קנה. הא קא מיבעיי לי אם אמר דקל לפלוני חוץ מפירותיו מהו. מי אמרינן אע"ג דאי אמר בסתמא דקל זה לפלוני לא קא יהיב ליה פירי והשתא דקאמר חוץ מפירותיו לטפויי מלתא קא אתי ובדקל גופיה קא משייר מקום הפירות ומתנה שנתן לראשון מתנה מעליא היא הואיל ששייר בגוף הדקל. או דלמא לא שנא דאין זה שיור ואין מתנתו מתנה: חוץ מפירותיו ודאי הוה שיורו שיור ומתנתו מתנה אליבא דרב זביד דאמר בפרק המוכר את הבית אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו על מנת שדיוטא העליונה שלו שייר לעצמו דיוטא העליונה. אמר רב זביד למאי הלכתא דאע"ג דלא אמר הכי על מנת לא מכר את הדיוטא משום דלא שייכא כלל לבית ואמאי אמר חוץ לטפויי מלתא קאתי שאם רצה להוציא בה בחצר (זיזין) שמכר לו גם הבית זיזין וגזוזטרא לדיוטא שלו יוציא. הכי נמי להיכא דקאמר דקל זה לפלוני ודאי לא קנה פירות דבסתמא לא קנה ולא נתנו לו אלא לקצרן ממנו נופין יבשין וכיון דהוסיף ואמר חוץ מפירותיו ודאי לטפויי מלתא קאתי דבגוף דקל שיורי שייר ומתנתו מתנה. ל"א איבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר לעצמו מקום פירי בגוף הדקל משום דנותן בעין יפה נותן. הא קא מיבעיי לי נתן דקל לאחד ושייר פירותיו לעצמו מאי. מי אמרי' כל לגבי נפשיה כי משייר לעצמו בעין יפה משייר הואיל ושייר פירות שייר בדקל מקום פירות ומתנתו מתנה אם לא: אמר רבא אם תמצי לומר כו': א"ל ר' אבא. הא מילתא דרב זביד דפשיטא לכו הא אגן בלשון

ה) נראה דל"ל דאי יחזור ויעמוד שיחזור וכו'. ו) נ"ל דבההיא שעתא שנתן הדקל הא שייר לו הפירות וכו'.